

Figyelj.

A halottak egyre csak beszélnek. Talán mert a halál egyáltalán nem halál, hanem csak tanítás utáni bezárás.

Tudod, honnan jöttél, és mindig visszatérsz. Tudod, merre tartasz, bár mintha sose jutnál el oda, csak egyszerűen halott vagy. Halott. Ez véglegesnek tűnik, de a szóból hiányzik a *folyamatosság*. Össze-

Marlon James 91

HÉT GYLKOSSÁG RÖVID TÖRTÉNETE

(részlet)

kadsz nálad régebbi halottakkal, akik egyre csak mennek, de nem tartanak sehová, és hallgatod, ahogy üvöltenek meg sziszegnek, mert mindannyian szellemek vagyunk, vagy legalábbis azt hisszük, de mindannyian csak halottak vagyunk. Szellemek, akik más szellemekbe csusszannak be. Néha egy nő belecsusszan egy férfibá, és nyöszörög, mintha a szeretkezésre emlékezne. Nyögdecselnek és jajgatnak hangosan, de az ablakon ez már csak úgy jut át, mint a fütyörészés, vagy mintha suttogna valaki az ágy alatt, és a kisgyerekek azt hiszik, hogy egy szörny az. A halottak három okból szeretnek az élők alatt feködni. (1) Jobbára csak fekszenk. (2) Az ágy alja úgy fest, mint a koporsó fedele, de (3) súly, emberi súly van fölü, amelybe belecsusszanhatsz, és amelyet még súlyosabbá tehetsz, aztán hallgatod a szív verését, miközben figyeled a pumpálását, és hallod, ahogy sípol az orr, amikor a tüdő levegőt présel, és irigyled még a legrövidebb lélegzetet is. Nem emlékszem koporsókra.

De a halottak egyre csak beszélnek, és az élők néha hallják ezt. Ezt akartam mondani. Amikor halott vagy, a beszéd nem más, mint kitéró meg vargabetű, és nincs mit tenni, mint bolyongani és kóborolni egy darabig. Mások legalábbis ezt csinálják. Az én véleményem az, hogy az elhunytak tanulnak az elhunytaktól, de ez bonyolult dolog. Hallgathatnék magamra, és míg mindig azt állíthatnám, hogy nem zuhantam le, amikor a Montego Bay-i Sunset Beach szálloda erkélyéről kilöktek. És nem mondhatom, hogy fogd be a szád, Artie Jennings, mert minden reggel, amikor fölébredek, újra össze kell raknom a tökként szétzúzódott fejemet. Még most, beszéd közben is hallom, hogyan hangzott akkor, amit mondtam, vágjátok, szédült kakaduk? arra utalva, hogy a túlvilág nem egy izgalmas buli, nem egy menő táncmulatság, haver, látod azokat a laza fickókat a parketten? Soha nem tudták megérteni, és nincs mit tenni, csak várok az emberre, aki megölt, de ő nem akar meghalni, egyre csak öregszik, és egyre fiatalabbra cseréli a feleségét, és egy egész alomnyi lassú felfogású fiút nevel, és beleállítja az országot a földbe.

A halottak egyre csak beszélnek, és az élők néha hallják ezt. Ő néha visszabeszél, ha akkor csípem el, amikor a szeme rebegni kezd álmában, beszél, amíg a felesége meg nem legyinti. De inkább a régebbi halottakat hallgatom. Látok embereket lovaglónadrágban és véres dolmányban, de ömlik a vér a szá-
92 jukból, és te jó ég, az a rabszolgázadás micsoda rettenetes dolog volt, és annak a királynőnek mekkora rohadt nagy haszna származott belőle, mióta a Nyugat-indiai Társaság meglehetősen hitvány módon hanyatlani kezdett a Kelet-indiaihoz képest, és miért alszik olyan sok néger annyira kimerülten, ahol épp le tud rogni, és a fene egye meg, mintha elkavartam volna az arcom bal felét. Halottnak lenni annyi, mint megérteni, hogy a halottak nem tűntek el, csak a holt földek síkságán vannak. Az idő nem áll meg. Látod, ahogy halad, de te mozdulatlan vagy, mint egy Mona Lisa-mosolyos festmény. Ebben a térben egy háromszáz éves elvágott torok meg egy kétperces csecsemőhalál egy és ugyanaz.

Ha nem figyelsz, hogyan alszol, azon kapod magad, hogy úgy, ahogy az élők rád találtak. Én a földön fekszem, fejem összezúzott tők, jobb lábam hátracsavarodik, a két karom meg úgy hajlik, ahogy nem lenne szabad, és odafentről, az erkélyről úgy nézek ki, mint egy döglött pók. Odafent is vagyok, meg idelent is, és odafentről úgy látom magam, ahogy a gyilkosom látott. A halottak újraélnék egy mozdulatot, egy cselekvést, egy sikolyt, és megint ugyanúgy ott vannak, a vonaton, amely meg nem áll, míg le nem fut a vágányról, azon az épületen, annak is a tizenhatodik emeleti párkányán, a csomagtartóban, amelyből elfogyott a levegő. A városi vágányok teste úgy robban szét az ötvenhatos tölténytől, mint a kiszúrt léggömb.

Senki sem zuhan így, csak ha lelölik. Tudom. És azt is, milyen érzés és látvány, ha a zuhanó test végig küzd a levegővel, a semmi ágaiba kapaszkodik, és könnyörög, hogy csak egyszer, az isten verje meg, csak egyszer, Jézus, te korcs szuka taknyos fia, csak egyszer add, hogy fogást találjak a levegőn. És földet érsz egy öt láb mély árokban vagy egy tizenhat láb mélyen lévő márványlapon, és még mindig küzdesz, amikor a föld fölemelkedik és neked csapódik, mert már ráunt, hogy csak várjon a vérre. És még mindig halottak vagyunk, de fölébredünk, én mint összezúzott pók, ő mint megégett csótány. Nem emlékszem koporsókra.

Figyelj.

Az élők várnak és figyelnek, mert azzal ámítják magukat, hogy van idejük. A halottak figyelnek és várnak. Egyszer megkérdeztem a vasárnapi iskolai tanítónőmet, hogy ha a menny az örök élet helye, és a pokol a menny ellentéte, akkor mitől lesz belőle pokol. Attól, hogy olyan piszkos kis csirkefogók vannak ott,

mint te, felelte. Ő még mindig él. Látom őt az Alkony nevű öregek otthonában túl öregén és túl hülyén, nem tudja már a nevét se, és olyan halk, reszelős hangon beszél, hogy senki sem hallja: retteg a napszálltától, mert akkor jönnek el a patkányok az ép lábujjaiért. De többet is látok. Ha elég alaposan nézed, vagy talán csak balra, akkor egy olyan országot látsz, amelyik olyan, mint amelyet otthagytam. Sosem változik, valahányszor arra járok, az emberek pontosan ugyanolyanok, amilyenek otthagytam őket, az öregedés egyáltalán nem számít.

Az ember, aki egy nemzet atyja volt, aki apám helyett is apám volt, amikor megtudta, hogy meghaltam, úgy sírt, mint aki frissiben özvegyült meg. Nem tudod, hogy az emberek álmaiban szerepelsz, amíg el nem mentél, és aztán már nincs mit tenni, csak nézed őket, ahogy másképp halnak meg, lassan, végtagról végtagra, szervről szervre. Szívproblémák, lassan ölő betegségek lassúnak hangzó neveikkel. Ez a test idegenkedve kel át a halálba, apró darabonként. Él még addig, hogy lássa, nemzeti hőst csinálnak belőle, és amikor meghal, egyedül ő gondolja úgy, hogy kudarcot vallott. Ez történik, amikor egyetlen személyt ruházol fel reményekkel meg álmokkal. Az illető nem lesz több irodalmi eszköznél.

Ez itt hét gyilkosság története, olyan fiúk meggyilkolásáé, akik mit sem jelentettek a még mindig pörgő világnak, de amikor elmennek melletttem, érezni rajtuk annak az embernek az édesen bűzlő illatát, aki megölt engem.

Az első torkaszakadtából üvölt, de az üvöltés megtorpan fogai kerítésénél, mert betömték a száját, és a tömésnek olyan íze van, mint a hányásnak meg a kőnek. És valaki szorosan hátrakötötte kezét, de már nem is érzi a kötést, mert az az egész bőrt ledörzsölte, és a vér olajozza a kötelet. Két lábbal rugdalózik, mert a jobbot odakötötték a balhoz, rugdalja a földet, amely őt lábnyira emelkedik, aztán hatra, és ő nem bír állni, mert zuhog a sár meg a föld meg a por a porhoz meg a kövek. Egy kő eltalálja az orrát, egy másik a szemének csapódik, és az kifordul, és ő ordít, és az ordítás eljut a szájáig, aztán visszatér, mint a reflux, és a föld ár, amely egyre emelkedik, és ő nem látja a lábujjait. Aztán felébred, és még mindig halott, és nem akarja elárulni nekem a nevét.

Bam-Bam

Tudom, hogy tizennégy éves voltam. Most meg ez vagyok. Azt is tudom, hogy túl sokan túl sokat beszélnek, különösen az amerikai, aki sose fogja be, csak elneveti magát, valahányszor rólad beszél, és fura, ahogy olyanokkal emleget

együtt, akiről sose hallottál, Allendével, Lumumbával, akinek a neve úgy hangzik, mint egy olyan országé, ahonnan Kunta Kinte származik. Az amerikai, aki többnyire napszemüveg mögé rejtja a szemét, mintha egy amerikai prédikátor volna, feketékkel beszél. Ő meg a kubai néha együtt jönnek, néha magukban, és amikor az egyik beszél, a másik mindig hallgat. A kubai nem vicsorít a fegyverekkel, mer' fegyverre mindig szükség van, mondja.

94 És tudom, hogy azelőtt tábori ágyon aludtam, és tudom, hogy anyám kurva volt, és apám volt az utolsó rendes ember a gettóban. És tudom, hogy már napok óta nézzük a nagy házadat a Hope Roadon, és te egyszer csak odajössz hozzánk dumálni, mintha te volnál Jézus, mi meg az iskarióti, és biccentesz, mintha azt mondanád, hogy folytassátok csak, tegyétek, amit tennetek kell. De nem emlékszek, hogy láttalak volna, vagy valaki azt mondta volna, hogy ő lát, úgyhogy azt gondolom, én is láttam, ahogy kilépsz a hátsó verandára, és egy szelet kenyérfagyümölcsöt eszel, és a lány ott terem a semmiből, mintha valami komoly intéznivalója volna olyankor éjszaka, és sokkolva van, annyira sokkolva van, hogy rajtad nincsen ruha, aztán a gyümölcsér' nyúl, mert meg akarja enni, még ha Rasta nem szereti is, hogy egy nő kujtorog, és éjjeli őrjögésbe fogtok, és én magamhoz nyúlok, és én is őrjögök vagy attól, hogy látom, vagy attól, hogy hallok, aztán te írsz erről egy számot. A fiú a Betondsungelből eljön a lányos, zöld robogón négy napon át reggel nyolckor és délután négykor a barna borítékér', amíg az új biztonsági osztag vissza nem fordítja. Erről a dologról is tudunk.

A Nyolc Utcában vagy Koppenhága-városban nem tehetsz mást, mint figyelsz. A búgó hang a rádióban azt mondja, bűnözés és erőszak árasztja el az országot, és ha valaha lesz is változás, nekünk várni meg figyelni kell, de mink itten a Nyolc Utcában nem tehetünk mást, mint figyelünk és várunk. És én figyelem, ahogy a szaros víz végigömlik az utcán, és várok. És látom, hogy anyám elvisz két férfit fejenként húsz dollárér' meg még egyet, aki huszonötöt fizet azér', hogy ne kelljen kihúznia, hanem bent maradhasson, és én várok. És figyelem, hogy apám annyira torkig van már vele, hogy megveri, mint egy kutyát. És látom, hogy a bádog megbarnul a tetőn, aztán az eső lukat vág bele, mint egy külföldi sajtba, és látok hét embert egyetlen szobában, és az egyik terhes, de az emberek mindenképp basznak, mert olyan szegények, hogy nem engedhetik meg maguknak a szégyen érzését, és várok.

És a kis szoba egyre kisebb, és még több nővérfivérunkatestvér jön vidékről, a város egyre nagyobb, és nincs hely rázni vagy muzsikálni, és nincs csirkehát a curryhoz, vagy ha van is, még akkor is túl sokba kerül, és azt a kislányt megkéselik, mert tudják, hogy minden kedden ebédpénzt kap, és a magamfajta fiúk egyre idősebbek, és nem nagyon járnak iskolába, és nem tudják elolvasni a *Dick*

és Jane-t, de ismerik a Coca-Colát, és stúdióba akarnak menni, hogy felvegyenek egy számot, és toplistás dalokat akarnak énekelni, és ki akarják reggae-zni magukat a gettóból, de Koppenhága-város meg a Nyolc Utca is túl nagy, és valahányszor a szélére érsz, a széle eltávolodik, mint egy árnyék, amíg az egész világból gettó nem lesz, és csak vársz.

95

Látom, hogy éhes vagy, és vársz, és tudod, hogy csak a szerencsén múlik, és a stúdió körül ténferegsz, és Desmond Dekker azt mondja az embernek, hogy próbáld ki, és ő kipróbál, mert hallja a vágyat a hangodban, mielőtt még énekelnél. Felénekelisz egy számot, de nem toplistást, hanem már akkor is túl szépet a gettóhoz képest, mert elmúlt már az az idő, amikor a szépség bárki életét megkönnyíti. Látjuk, hogy nyüzsögsz, és tizenkét hüvelykkel magasabbra akarod dumálni magadat, és látni akarjuk, hogy kudarcot vallasz. És tudjuk, hogy különben se szeretné senki, hogy városi vagány legyél, mert úgy nézel ki, mint egy svindler.

És amikor eltűnsz Delaware-be, és visszajössz, megpróbálsz a skát énekelni, de a ska már elhagyta a gettót, hogy a felsővárosban verjen tanyát. A ska felült a külföldre tartó gépre, hogy megmutassa a fehérnek, pontosan olyan, mint a twist. Ettől a szíriaiak meg a libanoniak talán büszkéek, de amikor látjuk őket az újságban, ahogy Stewardess-szel pózolnak, mi nem vagyunk büszkéek, csak hülyén állunk. Csinálsz egy újabb számot, ezúttal toplistást. De egy sikerszám nem repít ki a gettóból, ha egy vámpírnak készítesz lemezeket. Egy sikerszámtól nem leszel Skeeter Davis vagy az az ember, aki azokat a revolverpárbajhős-balladákat éneкли.

Mire egy magamfajta fiú kicsusszan az anyjából, az anyja feladja. A prédikátor azt mondja, mindenkinek az életében van egy isten alakú úr, de a gettóbeliak csak az úrral tudják betölteni az úrt. Kilencszázhetvenkettő egyáltalán nem olyan, mint 1962, és az emberek még mindig sottognak, mert nem tudják azt üvölni, hogy amikor Artie Jennings hirtelen halált halt, magával vitte az álmot. Az álmot, amiről én nem tudok. Az emberek hülyék. Az álom nem távozott el, az emberek egyszerűen csak nem ismerik fel a lidércnyomást, amikor a kellős közepében vannak. Egyre többen költöznek a gettóba, mert Delroy Wilson azt éneкли, hogy „Jobbnak kell jönnie”, és az az ember, aki miniszterelnök lesz, szintén ezt éneкли. Jobbnak kell jönnie. A férfi, aki úgy néz ki, mint egy fehér, de amikor muszáj, rosszul beszél, mint egy nigger, azt éneкли: „Jobbnak kell jönnie”. A nő, aki úgy öltözik, mint a királynő, és aki sose törődött a gettóval, míg az fel nem duzzadt és be nem robbant Kingstonba, azt éneкли: „Jobbnak kell jönnie”.

De előbb a rosszabb jön.

Greskovits Endre fordítása

Új Forrás 2021/7 – Marlon James: Hét gyilkosság rövid története (részlet)

Folyóiratunk a
NEMZETI KULTURÁLIS ALAPPROGRAM és az EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTERIUMA
anyagi támogatásával jelenik meg.
Terjeszti a Budapesti, a Nemzeti és a Vidéki HIRKER RT. és alternatív terjesztők

Szerkesztők

JÁSZ ATTILA – Csendes Toll (főszerkesztő)
PAPP MÁTÉ (költészet rovat: mahbija@gmail.com, zene online rovat)
REICHERT GÁBOR (főszerkesztő-helyettes, kritika rovat: reichertgabor87@gmail.com)
SZÉNÁSI ZOLTÁN (próza rovat: szenazol@gmail.com)

Lapterv és műszaki szerkesztés
SELLYEI TAMÁS OTTÓ

Munkatársak

HEGEDŰS GYÖNGYI, KAKUK TAMÁS, MURÁNYI SÁNDOR OLIVÉR,
SOPOTNIK ZOLTÁN, SZILÁGYI MIHÁLY

Online

PAPP MÁTÉ (felelős szerkesztő), SZŰCS BALÁZS PÉTER

Tiszteletbeli munkatársak

BARI KÁROLY, BUJI FERENC, CSEKE ÁKOS, DUKAY BARNABÁS, GERLÓCZY GÁBOR,
KELÉNYI BÉLA, KRULIK ZOLTÁN, MONOSTORI IMRE (1945–2021), MUZSNAY ÁKOS,
TOLNAI OTTÓ, URI ASAF

ÚJ FORRÁS

IRODALMI, MŰVÉSZETI ÉS TÁRSADALMI FOLYÓIRAT
ALAPÍTÓ A KOMÁROM-ESZTERGOM MEGYEI ÖNKORMÁNYZAT
JÓZSEF ATTILA MEGYEI ÉS VÁROSI KÖNYVTÁRA

Megjelenik évente tízszer
Alapítva ezerkilencszázhatvankilencben
Alapító főszerkesztő: PAYER ISTVÁN

Szerkesztőség: 2836 Baj-Szőlőhegy 2722/4
E-mail: jasz.attila@ujforras.hu. Interneten olvasható: www.ujforras.hu
Előfizethető az Új Forrás szerkesztőségi címén. Előfizetési díj egy évre 5000 Ft.
ISSN 0133-5332

Kiadja a József Attila Megyei Könyvtár. A kiadásért felel: Új Forrás Kiadó Nonprofit Kft.
Készült a BD Sollers nyomdájában Tatán.